

Судово-ветеринарна класифікація ушкоджень тварин, завданих гострими знаряддями, за ступенем тяжкості

Валентин Козачок

здобувач освітньо-наукового ступеня доктора філософії, Державний біотехнологічний університет,
м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5116-0630>, e-mail: farknetfarknet@gmail.com

Іван Яценко

доктор ветеринарних наук, професор, головний науковий співробітник, Національний науковий центр
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8903-2129>, e-mail: yacenko-1971@ukr.net

У дослідженні представлено судово-ветеринарну класифікацію ушкоджень тварин, завданих гострими знаряддями, за ступенем тяжкості, і висвітлено її важливість для практичного застосування в судово-ветеринарній експертизі.

Ключові слова: судово-ветеринарна експертиза; тварини; гострі знаряддя; рани; ступінь тяжкості класифікація.

Forensic Veterinary Classification of Animal Injuries Inflicted by Sharp Objects According to Severity

Valentyn Kozachok, Ivan Yatsenko

The study presents a forensic veterinary classification of animal injuries inflicted by sharp objects according to their severity and highlights its importance for practical application in forensic veterinary examination.

Keywords: forensic veterinary examination; animals; sharp objects; wounds; severity; classification.

Важливим напрямом практичної діяльності в судово-ветеринарній експертизі (далі — СВЕ) є судово-ветеринарна травматологія — вчення про тілесні ушкодження у тварин, що виникають внаслідок впливу зовнішніх чинників, зокрема, механічних, фізичних, хімічних або біологічних, заподіяних насильницькими або необережними діями [1]. Ушкодження характеризуються порушенням анатомічної структури тканин та органів або їх дисфункцією, мають об'єктивні морфологічні та/або функційні патерни і перебувають у причинно-наслідковому зв'язку з травмуючим впливом, отже, підлягають аналізу для належного судово-ветеринарного оцінювання [2, 3].

Хоча травми у тварин, спричинені гострими знаряддями, трапляються значно рідше, ніж ушкодження тупими знаряддями або випадки отруєння, їхнє значення у СВЕ залишається вкрай важливим [4]. Особливу актуальність це питання набуває через військову агресію російської федерації проти України, яка завдає шкоди не лише людям та інфраструктурі, а й тваринам [5].

Метою цього повідомлення є обґрунтування судово-ветеринарної класифікації

ушкоджень, спричинених гострими знаряддями, за ступенем тяжкості, та визначення її практичного значення для застосування в СВЕ.

Систематизуючи та описуючи особливості ранових ушкоджень, спричинених гострими знаряддями, автори цього дослідження пропонують дотримуватися узагальненої судово-ветеринарної класифікації, спрямованої на практичне застосування в СВЕ, зокрема:

І. Тяжкі ушкодження, завдані гострими знаряддями:

А. Ушкодження гострими знаряддями тяжкого ступеня, що становлять загрозу для життя тварини в момент їх завдання:

- 1) проникні ушкодження черепної порожнини;
- 2) відкриті та закриті переломи кісток і хрящів носа;
- 3) проникні травми хребта;
- 4) ушкодження спинного мозку;
- 5) ушкодження стінки трубкоподібних органів;
- 6) травми ендокринних залоз у ділянці шиї;
- 7) ушкодження грудної клітки;

- 8) ушкодження стінок черевної порожнини;
- 9) ушкодження органів грудної, черевної і тазової порожнини, діафрагми;
- 10) ушкодження органів заочеревинного простору;
- 11) ушкодження великих кровоносних судин.

Б. Ушкодження, завдані гострими знаряддями, класифіковані як тяжкі через втрату органа або частини тіла.

В. Ушкодження екстер'єру тварини.

Г. Травматичне переривання вагітності.

II. Ушкодження, завдані гострими знаряддями, середнього ступеня тяжкості.

Шкода, завдана здоров'ю тварини гострим знаряддям середнього ступеня, визначається відсутністю ознак як тяжких, так і легких тілесних ушкоджень. Водночас, такі ушкодження супроводжуються тривалим розладом здоров'я, що триває понад 21 добу, або стійкою, тривалою втратою здатності тварини до виконання корисної роботи на такий самий період.

Якщо ушкодження не становлять загрози для життя в момент їх нанесення, не призводять до втрати фізичної чи функціональної здатності органа або частини тіла в післятравматичний період, а також не спричиняють змін зовнішнього вигляду тварини, їх слід зараховувати до середньотяжких ушкоджень. Серед таких ушкоджень особливої уваги заслуговують травми суглобів кінцівок. Проникаюче ушкодження суглоба визначається як таке, що на своєму шляху пошкоджує шкіру, м'які тканини й супроводжується повним порушенням цілісності суглобової капсули. Якщо суглобова капсула залишається анатомічно неушкодженою, таке ушкодження відносять до непроникаючих.

До ушкоджень, завданих гострими знаряддями середньої тяжкості, належать: непроникні, відкриті, поверхневі та глибокі, прості та складні, сліпі, місцеві, одиничні, множинні, ізольовані або поєднані, згруповані або розсіяні травми; колоті, різані, колото-різані, пиляні, рубані та змішані ранові ушкодження; переломи кісток, тріщини, вруби, запили — на будь-якій ділянці тіла тварини.

III. Легкі ушкодження, завдані гострими знаряддями. Шкода, завдана здоров'ю

тварини гострим знаряддям легкого ступеня, визначається як така, якщо вона не має ознак тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень.

Слід зазначити, що шкода, завдана здоров'ю тварини гострим знаряддям легкого ступеня, може проявлятися наступним чином: якщо вона не спричинила короточасного порушення здоров'я або втрати здатності тварини виконувати корисну роботу, це вважається незначним ушкодженням зі швидкоплинними наслідками, що минають протягом періоду до 6 діб. У разі ж розладу здоров'я тварини або якщо виникла короточасна втрата здатності до виконання корисної роботи на строк понад 6 діб, але не більше 21 доби, така шкода класифікується як порушення здоров'я з тимчасовою неспроможністю виконувати корисну роботу.

Слід зазначити, що ознаками легкого ступеня шкоди, завданої здоров'ю тварини, є скороминущі наслідки, які не спричинили короточасного порушення здоров'я чи втрати здатності виконувати корисну роботу, або ж наслідки, які спричинили короточасний розлад здоров'я і втрату здатності тварини виконувати корисну роботу на строк понад 6 діб, але не більше ніж 21 добу.

Новизна судово-ветеринарної класифікації ушкоджень тварин, завданих гострими знаряддями, полягає в розподілі їх на групи за заздалегідь визначеними критеріями. Це дозволяє систематизувати знання в галузі судово-ветеринарної травматології. Такий підхід спрощує роботу з різноманітними фактичними даними та дозволяє виявляти закономірності у взаємозв'язку між окремими елементами ушкоджень.

Це дає змогу максимально точно відобразити особливості таких травм як у дослідницькій частині, так і в заключних висновках експерта. Особливо важливо це для опису Status localis, формулювання судово-ветеринарного діагнозу, а також встановлення причин порушень здоров'я або загибелі тварини. Такий підхід забезпечує детальне передання специфіки травм у дослідницькій частині, з акцентом на визначенні причиново-наслідкового зв'язку між ушкодженням і наслідками для здоров'я або життєдіяль-

ності тварини, що знаходить своє відображення в остаточних висновках експерта.

Практична цінність судово-ветеринарної класифікації ушкоджень тварин, завданих гострими знаряддями, за ступенем тяжкості, полягає в тому, що вона є основою для проведення клінічних судово-ветеринарних досліджень як живих пораниених тварин, так і патоморфологічних досліджень загиблих тварин. Це дасть можливість органу досудового розслідування правильно кваліфікувати правопорушення, скоєне проти здоров'я і життя тварин, а суду — точніше призначити санкцію за скоєне правопорушення.

Тяжкість ушкоджень, спричинених гострими знаряддями, встановлюється судово-ветеринарним експертом відповідно до «Правил судово-ветеринарного визначення ступеня тяжкості шкоди, заподіяної здоров'ю тварини». У процесі оцінки беруться до уваги такі аспекти: характер травми (різана, колота, колото-різана, пиляна, рубана, комбінована), загроза для життя (шоковий стан, значна крововтрата, ушкодження життєво важливих органів тощо), порушення здоров'я (коротко- або довготривале), втрата органа або частини тіла, знівечення зовнішнього вигляду, травматичне переривання вагітності, а також наслідки травми для здоров'я тварини, і втрата твариною здатності до виконання корисної роботи.

Перелік джерел посилання

1. Stern A. W., McEwen B., McDonough S. P., Viner T., Brooks J. W., Kagan R., Brower A. Veterinary forensic pathology standards. *Journal of Forensic Sciences*. 2021. 66(3):1176. doi: 10.1111/1556-4029.14683 (дата звернення: 18.01.2026).
2. Скрипка М., Панікар І., Бойко Ю., Дмитренко Н., Куралес О. Патогенез та патоморфологія дистракційної травми в рамках досудового розслідування жорстокого поводження з тваринами. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26. № 4. Pp. 54—64. DOI: 10.48077/scihor4.2023.54 (дата звернення: 18.01.2026).
3. Яценко І. В., Козачок В. В. Судово-ветеринарне визначення ступеня тяжкості шкоди, заподіяної здоров'ю тварини за ушкодження гострими знаряддями. *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2025. Is. 116. Pp. 84—109. DOI: 10.37000/abbsl.2025.116.06 (дата звернення: 18.01.2026).
4. Заїка П. О., Кочевенко А. С., Слюсаренко Д. В. Лікування мінно-вибухової травми дистального відділу кінцівок великої рогатої худоби. *Ветеринарія, технології тваринництва та природокористування*. 2024. № 9. С. 111—118. DOI: 10.31890/vttp.2024.09.11 (дата звернення: 18.01.2026).
5. Keebayoon A., Mungmunpantipantip R., Witanitkit V.. Impact of war on human and animal health. *VetRec*. 2022. 190(12):505. DOI: 10.1002/vetr.1928 (дата звернення: 18.01.2026).